

En polis har efter säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen inte längre godkänts för säkerhetsklassat arbete. Han har därefter sagts upp från sin anställning. Arbetsdomstolen har funnit att de faktiska omständigheter som legat till grund för säkerhetsbeslutet, däribland samröre med kriminellt belastade personer, tillsammans med viss övrig misshandling innebär att det har funnits sakliga skäl för uppsägningen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2024-11-27
StockholmDom nr 95/24
Mål nr A 112/23**KÄRANDE**

Svenska Polisförbundet, Box 5583, 114 85 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Jonas Wiberg, adress som ovan

SVARANDE

Staten genom Polismyndigheten, Box 12256, 102 26 Stockholm
Ombud: Arbetsrättsjuristerna Lisa Lilliehöök och Julia Damerau
Malmström, adress som ovan

SAKEN

ogiltigförklaring av uppsägning

Bakgrund

Mellan parterna gäller kollektivavtal. A.Z., som är medlem i Svenska Polisförbundet (förbundet), anställdes som polisinspektör hos Polismyndigheten den 21 januari 2013. Befattningen är placerad i säkerhetsklass 3.

Den 11 oktober 2021 och den 13 december 2022 hölls säkerhetssamtal med A.Z.

Den 16 januari 2023 fattade säkerhetsavdelningen vid Polismyndigheten beslut om att A.Z. inte längre kunde ha en säkerhetsklassad anställning. Beslut om uppsägning delgavs honom den 6 april 2023.

Twisten gäller om det fanns sakliga skäl för uppsägningen av A.Z.

Yrkanden m.m.

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska ogiltigförklara uppsägningen av A.Z. samt förplikta staten genom Polismyndigheten att betala allmänt skadestånd till honom med 180 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 13 juli 2023) till dess betalning sker.

Staten har bestritt yrkandena, men vitsordat sättet att beräkna ränta som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Statens rättsliga grunder

A.Z. är numera inte godkänd för arbete i säkerhetsklassad anställning hos Polismyndigheten eftersom han inte uppfyller säkerhetsskyddslagens krav på pålitlighet och lojalitet. Skälen till detta är framför allt att han offentligt har umgåtts med kriminellt belastade personer, däribland sin bror, att han inte varit sanningsenlig om ett bolagsengagemang samt att han tagit in obehöriga personer på polisens skyddsobjekt. Dessa omständigheter utgör en sårbarhet i säkerhetskänsligheten. På grund av att han förlorat sin säkerhetsklass har det funnits sakliga skäl för uppsägningen.

Det har även funnits sakliga skäl för uppsägningen av A.Z. på grund av ovan angivna omständigheter samt då han har varit misskötsam genom olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad i en rad närmare angivna fall och har haft låg arbetsprestation.

A.Z:s ageranden riskerar att skada förtroendet för Polismyndigheten hos såväl allmänheten som internt inom polisen.

Påståendena om misskötsamhet genom olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation får läggas till grund för domstolens bedömning, eftersom bristande säkerhetstänkande och regelefterlevnad nämndes i den skriftliga motiveringen av uppsägningen och då de faktiska omständigheterna om detta utvecklades vid de fackliga förhandlingarna.

Staten har fullgjort sin omplaceringsskyldighet. Vid uppsägningstidpunkten saknades lediga anställningar utan krav på säkerhetsklass. Det är dessutom inte skäligt att låta en arbetstagare, som inte bedöms pålitlig i säkerhetskänsligheten, kvarstå i anställning då det skulle skada förtroendet för Polismyndigheten. En omplacering skulle inte heller avhjälpa bristerna i säkerhetskänsligheten.

Sammanfattningsvis har det funnits sakliga skäl för uppsägningen av A.Z.

Förbundets rättsliga grunder

Det har inte funnits sakliga skäl för uppsägning av A.Z. Han har inte åsidosatt sina skyldigheter som polis till förmån för sin bror och det finns inte heller en risk för att han skulle göra det. Han har haft rätt att umgås med sin bror, trots att denne tidigare dömts för brott. Han har varit sanningsenlig om bolagsengagemanget. Han har inte varit misskötsam genom att visa bristande omdöme och regelefterlevnad. Han uppfyller säkerhetsskyddslagens krav på pålitlighet och lojalitet. Hans ageranden utgör inte en sårbarhet i säkerhetskänsligheten. Hans agerande riskerar inte heller att skada förtroendet för Polismyndigheten.

De återopade händelserna kan inte vare sig enskilt eller tillsammans utgöra sakliga skäl för uppsägning.

De händelser som staten betecknat som övrig misskötsamhet, dvs. olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation, finns inte med i den skriftliga motiveringen av uppsägningen, och får därför inte läggas till grund för domstolens prövning av om det funnits sakliga skäl för uppsägningen.

Staten har inte fullgjort sin omplaceringsskyldighet.

A.Z. har sammanfattningsvis sagts upp från sin anställning utan att det funnits sakliga skäl för uppsägningen.

Statens utveckling av talan

Umgänge med kriminellt belastad bror

Under sommaren och hösten 2021 fick säkerhetsavdelningen vid Polismyndigheten kännedom om att A.Z. visat bristande regelefterlevnad samt bristande förståelse kring sekretess och säkerhetsmedvetenhet. Säkerhetsavdelningen fick också information om att A.Z. setts umgås med sin bror. Brodern har sedan en lång tid haft koppling till ett kriminellt nätverk som är verksamt framför allt i Växjö. Han är vidare känd av Polismyndigheten för att ha en mycket avog inställning till polisen.

Vid tidpunkten för uppsägningen hade brodern 21 avsnitt i belastningsregistret, bl.a. avseende narkotikabrott, hot mot tjänsteman, misshandel och häleri. Vidare hade två personer dömts för att ha utsatt honom för grovt olaga hot. Hoten, som brodern inte själv anmälde, handlade om pengar. Vid huvudförhandlingen i brottmålet försökte brodern skydda gärningsmännen, vilket visade att han var i beroendeställning till kriminella personer.

Brodern är rapartist och i en av hans musikvideor, som åberopats i målet, är han iklädd skyddsväst och bär vapen. I videon förekommer även en kvinna som polisen bedömde vara dotter till A.Z:s frus affärskompanjon. Brodern hade tidigare haft en relation med denna affärskompanjons dotter. Denna dotter är dömd för allvarlig brottslighet. I en annan videoinspelning, som också har åberopats, sjunger brodern om narkotika och i videon medverkade personer som ingår i kriminella nätverk, samt som är dömda för grovt vapenbrott och grov misshandel respektive narkotikabrott, grov kvinnofridskränkning och våldsamt motstånd.

Med anledning av ovannämnda omständigheter hölls ett säkerhetssamtal med A.Z.

Säkerhetssamtalet 2021

Av säkerhetssamtalet den 11 oktober 2021 (det första säkerhetssamtalet) med A.Z. framgick bl.a. följande.

Inledande omständigheter till grund för samtalet

A:s pålitlighet ifrågasätts av chef och medarbetare efter att tips inkommit gällande att A:s bror är mycket brottsaktiv. Flera kollegor har iakttagit hur A. umgås med sin bror på ledig tid. Säkerhetsavdelningen har även erhållit information som gör gällande att A. visat bristande regelefterlevnad samt bristfällig förståelse kring sekretess och säkerhetsmedvetenhet. A. har bland annat dykt upp på padel med kollegor och då tagit med sin kriminellt belastade bror samt tagit med utomstående personer in på JFUL/SB-expeditionen där sekretesskyddat material funnits tillgängligt för dessa personer att ta del av.

Utdrag från samtalet, hållet av polisinspektör M.U.

A. berättar att han och brodern haft en normal uppväxt men att brodern redan när han var 12 år för första gången blev intagen på ett behandlingshem. Ända sedan dess har brodern kämpat hårt för att hålla sig från missbruk och brottslighet men utan att lyckas. Han har med jämna mellanrum hamnat i problem med missbruk och kriminalitet.

På frågan om hur han tror att det faktum att han offentligt umgås med sin bror påverkar förtroendet för honom som polis bland poliskollegorna säger A. att han tycker att han flera gånger bevisat hur deras relation är och att det inte borde påverka. Under samtalets gång förstår dock A. att hans förtroende kan påverkas av att t ex sitta på restaurang och äta tillsammans med brodern när denne är aktuell som misstänkt i ärenden som A. kan behöva ta beslut i.

Med anledning av A.Z:s avslutande inställning i säkerhetssamtalet beslutade chefen för säkerhetsavdelningen vid Polisregion Syd, J.Å., att A.Z. kunde kvarstanna i säkerhetsklass efter att ha blivit omplacerad med nya arbetsuppgifter där han hade mindre tillgång till brottsinformation.

Bolagsengagemanget

Under hösten 2022 fick säkerhetsavdelningen del av ny underrättelseinformation avseende A.Z. och hans koppling till kriminella nätverk. Underrättelsen avsåg dels samröre med brodern, dels ett bolag som A.Z:s dåvarande fru startat tillsammans med en väninna (affärskompanjon) och genom vilket de skulle driva en bensinstation.

Affärskompanjonen förekom i misstankeregistret avseende bedrägeri. Hennes barn är kriminellt belastade och i vart fall ett av dem ingår i ett kriminellt nätverk som ägnar sig åt våld, utpressning, narkotikabrott och vapenaffärer. Företrädarna för bolaget byttes ut flera gånger och från den 13 juli 2022 var A.Z. och hustrun registrerade som företrädare för bolaget.

A.Z. uppgav i 2022 års säkerhetssamtal att han när det aktuella bolaget bildades inte kände till vem hans frus affärskompanjon eller hennes barn var. Under våren 2022 gjorde han dock flertalet slagningar i Polismyndighetens system på affärskompanjonen och hennes barn. Slagningarna, som i sig har

bedömts vara tjänsterelaterade, visar att A.Z. hade kännedom om de kriminella kopplingarna till dessa personer när han engagerade sig i bolaget.

Efter en granskning av bolagets ansökningar om tobakstillstånd samt bolagets konkursärende framkom att A.Z:s bolagsengagemang inte var begränsat till att ersätta affärskompanjonen som styrelsesuppleant som han själv uppgav. Tvärtom var A.Z. redan vid bolagets bildande aktiv i processen och han var en förutsättning för att bolaget skulle få tillstånd att sälja tobak vid bolagets bensinstation. A.Z. betalade aktiekapitalet om 25 000 kr samt gick i god för bolagets ekonomi genom en försäljning av ett fordon till ett värde om 227 000 kr. A.Z. hade därmed ett betydande ekonomiskt engagemang i bolaget redan vid dess bildande. Kommunen bedömde honom som en person med betydande inflytande i bolaget, s.k. PBI. Han kontaktade också kommunen för att påskynda tillståndsärendet.

Det är inte riktigt, som A.Z. påstod, att affärskompanjonen uteslöts från bolaget under sommaren 2022. En förlikning, som hon ingick för bolagets räkning i oktober 2022, visar att hon var verksam i bolaget efter det att hon, enligt A.Z:s påstående, uteslutits från bolaget.

A.Z. var således inte sanningsenlig gentemot arbetsgivaren om sitt engagemang i bolaget. Engagemanget stod även i strid med 7 § lagen (1994:260) om offentlig anställning, eftersom det åligger en polisman att inte åta sig tillståndspliktiga bisysslor. A.Z. har inte heller anmält bisysslan till arbetsgivaren.

Säkerhetssamtal 2022

Av säkerhetssamtalet den 13 december 2022 (det andra säkerhetssamtalet) framkom bl.a. följande.

Inledande omständigheter till grund för samtalet

Ny information inkommer under andra halvan av år 2022 gällande möjliga relationer mellan ett lokalt kriminellt nätverk och A. A:s nya fru registrerar ett bolag tillsammans med personen DL. DL har kopplingar till grov brottslighet. Det inkommer samtidigt information från området som gör gällande att A. inte har tagit avstånd till sin bror. Enligt kompletterande information avseende brodern görs bedömningen att brodern sedan en längre tid ingått i ett kriminellt nätverk som är verksamt i Växjö.

Utdrag från samtalet, hållet av polisinspektör M.P.

Under säkerhetssamtalet framkommer det att A. inte tagit avstånd från sin bror. Han får inledningsvis fråga gällande vad han tror anledningen var till det tidigare säkerhetssamtalet från oktober 2021. A. uppger att anledningen till samtalet gällde A:s bror som varit "lite stökig".

A. berättar att han tagit avstånd från sin bror men uppger samtidigt att han träffar honom på familjemiddagar. Han har vidare nyss köpt en bil från broderns nystartade bilfirma, skjutsat honom i sin bil samt åkt i broderns bil flertalet gånger. Han får också hjälp med bilar av sin bror.

A. uppger under samtalet att han litar till "100 procent" på sin bror.

I säkerhetssamtalet blir det tydligt att A. förminskar sin brors kriminalitet samt lämnar motstridig information om ett antal omständigheter och förefaller inte vara pålitlig.

Det framstår som att A., trots upprepade försök från såväl chefer som säkerhetsavdelningen, saknar förmåga att ta till sig av information som han fått gällande omhändertagande av sårbarheter samt de krav på pålitlighet som åligger honom som polisanställd utifrån säkerhetsskyddslagen.

Olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation

Utöver ovan redovisade omständigheter om bl.a. samröre med kriminellt belastade personer och bristande pålitlighet, hade A.Z. också uppvisat misskötsamhet genom olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation enligt följande.

Maj 2021

I maj 2021 stoppade en polispatrull en bil där brodern var en av passage-rarna. Under stoppet ringde brodern till A.Z. och ifrågasatte polisernas arbete. A.Z. avstyrde inte samtalet.

Vid ett annat tillfälle noterade en polispatrull en bil som framfördes på ett avvikande sätt och patrullen bestämde sig därför för att kontrollera bilen. Bilen avvek emellertid från platsen, men patrullen hann notera att personer kända i narkotikakretsar färdades i bilen. Vid slagning på den aktuella bilen framkom att den tillhörde A.Z. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av gruppchefen P.B.

Augusti 2021

I augusti 2021 tog A.Z. med sig brodern som partner till en padelmatch mot kollegor, vilket medförde obehag hos kollegorna.

Vid ett tillfälle i augusti 2021 lämnade A.Z. sin arbetsplats och funktion som jourhavande förundersökningsledare utan tillåtelse under 45–60 minuter. Funktionen kräver fysisk närvaro, eftersom något oförutsett skulle kunna inträffa. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av gruppchefen P.B.

Vid ett annat tillfälle samma månad ringde A.Z. till sina kollegor, jourhavande förundersökningsledare och stationsbefäl, med syfte att få ut omhändertagna registreringsskyltar. Detta hade sin bakgrund i att en vän till en vän till A.Z. hade fått registreringsskyltarna till sin bil, som hade stoppats av polisen, omhändertagna. Vänner bad A.Z. att få skyltarna utlämnade. A.Z. avvisade inte förfrågan utan ringde i stället till handläggaren vid polisen och bad, på ett påstridigt sätt, att denne skulle lämna ut skyltarna så att vännens vän skulle kunna köra sin bil. Han sade också något om att vännens vän ville tillverka nya skyltar.

A.Z:s agerande kring registreringsskyltarna bedömdes i ett arbetsgivarbeslut om disciplinansvar som ringa tjänsteförseelse. Av beslutet framgår att A.Z. genom sitt beteende brustit i sitt omdöme, agerat illojalt och försatt kollegor i en svår situation. Vidare framgår att han framöver ska ge akt på sina skyldigheter i anställningsavtalet på alla sätt som ankommer på en polisanställd samt att en uppsägning inte kan anses vara överraskande om beteendet upprepas. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av gruppchefen P.B.

September 2021

A.Z. körde i hög hastighet förbi en skola och hamnade därefter i hätsk ordväxling med viktningen till händelsen, som också var föräldrar till barn på skolan. A.Z. dömdes senare för hastighetsöverträdelse på grund av denna händelse.

Den 29 september 2021 tog A.Z. med sina barn och en kvinna in på den s.k. JFUL/SB-expeditionen där jourhavande förundersökningsledare och stationsbefäl arbetar på polisstationen. Lokalen är ett skyddsobjekt. Besök på polisstationen måste föränsmas och de besökande ska ges en besöksbricka, vilket inte hade skett här. I rummet där de vistades fanns sekretesskyddat material, bl.a. namn på frihetsberövade personer. Det fanns risk att de obehöriga personerna kunde höra samtal innehållande sekretessbelagda uppgifter. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av gruppchefen P.B.

Den 19 juli 2022

Den 19 juli 2022 blev A.Z. stoppad och kontrollerad av en polispatrull, eftersom han körde i väldigt hög hastighet. Polispatrullen, som uppfattade det som att föraren i bilen försökte undkomma polisen, följde efter och fick till slut bilen att stanna. A.Z. sade som förklaring till det inträffade att det var barnen, som satt i bilen, som hade hetsat honom och som ville att han skulle skoja. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av sektionschefen J.W.

Den 30 augusti 2022

Den aktuella dagen genomfördes en myndighetsgemensam insats mot en frisörsalong efter misstanke om att det bedrevs brottslig verksamhet i form av bl.a. olaglig tobaksförsäljning där. A.Z. var vid tillslaget en av kunderna i salongen. Med hänsyn till att det var allmänt känt inom polisen i Växjö att det fanns misstankar om att där bedrevs brottslig verksamhet, kan det ifrågasättas varför han valde att klippa sig just där. Efteråt frågade A.Z. vad de hade hittat, och om han behövde byta frisör. Samtal med A.Z. om händelsen genomfördes av sektionschefen J.W.

September 2022

A.Z:s mamma försökte hämta ut sitt pass från polisstationen. Hon nekades detta, eftersom hon inte hade legitimation. Hon blev då så upprörd att man fick ta poligrepp på henne och lägga ner henne på golvet. I samband med

händelsen ringde hon till A.Z., som då släppte allt han hade för händer och försökte uppsöka henne i stället för att visa förtroende för att hans kolleger skulle ordna upp situationen. Han begav sig dock till fel plats. Han satte i och med agerandet lojaliteten till sin mamma framför lojaliteten till kollegerna och Polismyndigheten.

Låg arbetsprestation

A.Z. brast i sättet att utföra sitt arbete, eftersom han utförde privata ärenden på arbetstid. Han hade långa privata telefonsamtal, spelade dataspel, tittade på Youtube, hämtade sin bil från verkstaden och åkte hem för att hämta träningskläder. Samtal med A.Z. om bristerna genomfördes av sektionschefen J.W. samt gruppcheferna A.G. och P.B.

Uppfyller inte säkerhetsskyddslagens krav

A.Z. är numera inte godkänd för arbete i säkerhetsklassad anställning hos Polismyndigheten eftersom han inte uppfyller säkerhetsskyddslagens krav på pålitlighet och lojalitet. Skälen till detta är framför allt hans umgänge med kriminellt belastade personer, att han inte varit sanningsenlig om ett bolagsengagemang samt att han tagit in obehöriga personer på polisens skyddsobjekt. Dessa omständigheter utgör även en sårbarhet i säkerhetshänsyn.

Det föreligger sakliga skäl för uppsägning

På grund av att A.Z. förlorat sin säkerhetsklass samt även på grund av de omständigheter som legat till grund för detta och den övriga misskötsamheten har det förelegat sakliga skäl för uppsägning.

Omplacering

Vid uppsägningstidpunkten saknades lediga funktioner utan krav på säkerhetsklassning inom Polismyndigheten, varför någon omplacering av A.Z. inte var möjlig. Hans brister avseende pålitlighet och lojalitet samt hans sårbarhet föreligger i förhållande till hela Polismyndighetens verksamhet. Det är därför inte möjligt att undanröja bristerna genom att omplacera A.Z. till annan ort. Det är dessutom inte skäligt att låta en arbetstagare som inte bedöms pålitlig i säkerhetshänsyn kvarstå i anställning då det skulle skada Polismyndighetens förtroende.

Förbundets utveckling av talan

Umgänge med kriminellt belastad bror

I samband med anställningens ingående var A.Z. öppen med att hans bror levde ett stökigt liv på så sätt att han var dömd för olovlig körning och ringa narkotikabrott. Under anställningen fortsatte han med att vara öppen och sanningsenlig avseende sina kontakter med brodern.

A.Z. uppfattade, av vad som förekom vid säkerhetssamtalen, att han skulle ta avstånd från sin bror i största möjligaste mån. Det gjorde han också. Den begränsade kontakt som han hade med sin bror handlade främst om fysiska träffar i samband med familjesammankomster. Även om A.Z. tog avstånd från sin bror och hans kriminalitet, bröt han inte helt kontakten med denne, vilket inte heller var ett krav från Polismyndigheten. I vart fall förstod inte A.Z. att det skulle ha varit ett krav för att få behålla anställningen.

A.Z. undanhöll eller förnekade inte att han köpt en bil från broderns nystartade bilföretag. Det påstås inte heller att detta företag hade kopplingar till kriminella. Bilen köptes till marknadspris och staten har inte påstått att det var något otillbörligt med köpet.

A.Z. befann sig aldrig, vilket inte heller har påståtts, i en situation där hans lojalitet mot Polismyndigheten hamnade i konflikt på något sätt. Han var inte involverad i sin brors kriminalitet och engagerade sig inte heller i att hjälpa brodern att försvara sig. Tvärtom höll sig A.Z. neutral och tog avstånd från sin brors kriminalitet. A.Z. åsidosatte således inte sina skyldigheter som polis till förmån för sin bror. Det fanns inte heller en risk för att han på ett allvarligt sätt skulle komma att sätta sina skyldigheter som polis åt sidan till förmån för lojaliteten mot sin bror.

Bolagsengagemanget

Det är riktigt att A.Z:s dåvarande fru startade ett företag tillsammans med en kvinna som är mamma till kriminella personer och som själv var misstänkt för bedrägeri. A.Z. kände dock inte till det när bolaget startades. En polisman gör många slagningar på olika personer i myndighetens register. Att A.Z. i sin tjänstgöring gjorde dataslagningar på hans fru affärskompanjon och hennes barn, innebär därför inte att han hade kännedom om att hans frus affärspartner hade koppling till kriminalitet.

När han fick kännedom om den kriminella kopplingen, talade han med sin fru för att få henne att lämna företaget. Han vidtog även åtgärder för att få bort affärskompanjonen från bolaget. För att bolaget skulle få tillstånd att sälja tobak i bolagets bensinmack, inträdde A.Z. som styrelseledamot i bolaget. Han anmälde denna bisyssla till arbetsgivaren. A.Z. hanterade situationen på ett lojalt och korrekt sätt i förhållande till sin roll som polis och i förhållande till Polismyndigheten.

Olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation

A.Z. agerade i huvudsak på det sätt som staten har gjort gällande. Ingen av händelserna är dock av sådan art att de, enskilt eller tillsammans, kan utgöra sakliga skäl för uppsägning. Arbetsgivaren samtalade med A.Z. efter varje händelse, men det var aldrig fråga om att t.ex. göra en anmälan om prövning av disciplinförseelse.

Av de händelser som staten åberopat anföras följande invändningar.

Brodern ringde till A.Z. då och då och A.Z. brukade försöka tala honom till rätta. A.Z. minns dock inte den nu påstådda händelsen.

Den bil, som var registrerad på honom, och som stoppades med personer kända i narkotikakretsar, var inte hans bil utan hans före detta frus. Han hade inte hunnit ändra registreringen.

Det är riktigt att A.Z. tog med sin bror till padelmatchen med kollegorna. De behövde en ytterligare spelare. Han förstod inte att det var några problem med det.

Vad gäller frånvaron i augusti 2021 i samband med A.Z:s tjänstgöring som jourhavande förundersökningsledare, är det ett inarbetat tillvägagångssätt att tillfälligt lämna arbetsplatsen för att exempelvis åka och handla mat på McDonalds. Arbetsgivaren noterade i anteckningarna från medvetandegörandesamtalen att rutinerna för att lämna polisstationen var otydliga och skulle klargöras.

Det är vidare riktigt att A.Z. hjälpte en väns vän genom att ringa ett samtal för att kontrollera om det gick att få ut ett par registreringsskyltar för att bilen skulle köras till Malmö. Han var dock inte påstridig i samtalet.

Det är riktigt att A.Z. dömdes för hastighetsöverträdelse som staten påstått. Enskilda trafikförseelser utgör dock inte sakliga skäl för uppsägning.

Det är också riktigt att A.Z. tog med familjemedlemmar in på polisstationen. Han inser att detta var felaktigt och beklagar det inträffade.

Vid det tillfälle när A.Z. busade med sina barn, som satt i bilen, genom att svänga ratten fram och tillbaka, förstod han inte att poliserna försökte stoppa honom, men att så snart han såg polisen, stannade han bilen. Det är således inte riktigt att han körde i väldigt hög hastighet och försökte undkomma polisen.

Att A.Z. befann sig på den aktuella frisörsalongen när tillslaget skedde saknar relevans i målet. Han hade inte kännedom om misstankarna mot salongen och det kan inte utgöra sakliga skäl för uppsägning att befinna sig i en viss frisörsalong.

A.Z. vidtog ingen åtgärd för att hjälpa sin mamma att få ut passet. Han kom till platsen först efter tumultet. Det kan inte ligga honom till last att han tog hand om sin mamma som var upprörd och uppvisade skador efter händelsen.

A.Z. brast inte i sättet att utföra sitt arbete, dvs. han hade inte låg arbetsprestation. Det är däremot riktigt att han utförde vissa privata ärenden på arbetstid. Han rättade sig dock efter att arbetsgivaren påpekat detta. A.Z. är inte en lågpresterande polis. Tvärtom blev han befordrad till jourhavande förundersökningsledare, vilket han inte skulle ha blivit om han brustit i sättet att utföra arbetet.

Uppfyller säkerhetsskyddslagen krav

A.Z. uppfyller säkerhetsskyddslagens krav på pålitlighet och lojalitet. Hans ageranden utgör inte en sårbarhet i säkerhetshänseende. Det föreligger därför inte sakliga skäl för uppsägning.

Det föreligger inte sakliga skäl för uppsägning

Ingen av de åberopade händelserna är av sådan art att de, enskilt eller tillsammans, kan utgöra sakliga skäl för uppsägning.

Omplacering

Det finns alltid möjligheter till omplacering i en stor statlig myndighet. Eftersom broderns brottslighet är lokalt hänförlig till Växjö med omnejd, borde det vara möjligt att omplacera A.Z. till en annan ort.

Utredningen

På förbundets begäran har det hållits förhör under sanningsförsäkran med A.Z. samt vittnesförhör med säkerhetsskyddschefen A.S. och tidigare chefen för säkerhetsavdelningen Polisregion Syd J.Å.

På statens begäran har det hållits vittnesförhör med polisinspektören M.U., polisinspektören M.P., sektionschefen J.W. och gruppchefen P.B.

Staten har åberopat skriftlig bevisning samt två musikvideor som har spelats upp vid huvudförhandlingen.

Domskäl

Twisten

Polismyndigheten beslutade att, efter säkerhetsprövning, inte längre godkänna A.Z. för arbete i säkerhetsklassad befattning. Mellan parterna är bl.a. tvistigt om den misskötsamhet, som lagts till grund för beslutet, samt vissa andra närmare angivna omständigheter, utgör sakliga skäl för att säga upp A.Z. Parterna är också oense om vilka omständigheter som får läggas till grund för Arbetsdomstolens prövning.

Rättslig reglering om sakliga skäl för uppsägning

Enligt 7 § första stycket anställningsskyddslagen ska en uppsägning från arbetsgivarens sida ha sakliga skäl. Sakliga skäl kan vara arbetsbrist eller förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen.

Arbetsdomstolen har i domen AD 2024 nr 78 uttalat bl.a. följande.

Enligt 7 § första stycket anställningsskyddslagen ska en uppsägning från arbetsgivarens sida grunda sig på sakliga skäl. Sakliga skäl kan vara arbetsbrist eller förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen.

Paragrafen ändrades 2022 genom att begreppet saklig grund ersattes av begreppet sakliga skäl. Av förarbetena till lagändringen framgår följande. Det övergripande syftet med ändringen är att det för såväl arbetsgivare som arbetstagare i så hög grad som möjligt ska gå att förutse vad som krävs för att sakliga skäl för uppsägning ska föreligga. Frågan om det finns sakliga skäl ska, liksom tidigare, avgöras med utgångspunkt från om det föreligger ett tillräckligt allvarligt brott mot förpliktelserna enligt anställningsavtalet eller inte. Det avgörande för frågan om sakliga skäl föreligger är alltså om den anställda på ett allvarligt sätt brutit mot anställningsavtalet och om den anställda insett eller bort inse detta. Avgörandet ska grunda sig på en helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter. Vid helhetsbedömningen ska arbetstagarens personliga förhållanden, exempelvis ålder, sjukdom och funktionsnedsättning, vägas in liksom hur arbetsgivaren har agerat i det enskilda fallet och i arbetsmiljöhänseende. Även bakgrunden och orsaken till de omständigheter som läggs arbetstagaren till last ska beaktas i bedömningen. Det ska dock inte göras någon avvägning mot arbetstagarens personliga intresse av att få behålla anställningen vad gäller om arbetstagaren har en stor försörjningsbörda eller att arbetsmarknaden är sådan att han eller hon på grund av personliga förhållanden kan ha svårt att hitta en ny anställning. Det ska inte heller göras någon prognos om arbetstagaren i framtiden skulle kunna tänkas komma att åsidosätta sina skyldigheter i anställningen eller inte. Bortsett från vad som nu sagts är ingen ändring av gällande rätt avsedd i fråga om vad som enligt denna helhetsbedömning ska anses utgöra ett tillräckligt allvarligt åsidosättande av arbetstagarens förpliktelser enligt anställningsavtalet för att en uppsägning av personliga skäl ska vara motiverad. Bedömningen ska ske utifrån lagförarbeten, rättspraxis från Arbetsdomstolen och andra rättskällor. Inom ramen för helhetsbedömningen kvarstår det principiella kravet på att vidta mindre ingripande åtgärder som tidigare uppställts. Med mindre ingripande åtgärder avses exempelvis stödande åtgärder, tillrättavisningar, varning om att anställningen är i fara och omplacering. Det sagda kan antas medföra en ökad fokusering på frågan om arbetstagaren har gjort sig skyldig till ett tillräckligt allvarligt åsidosättande av sina skyldigheter enligt anställningsavtalet, och vad han eller hon har insett om detta där frågan om arbetstagarens insikt är relevant, se prop. 2021/22:176 s. 446 f.

Misskötsamhet från arbetstagarens sida kan utgöra sakliga skäl för uppsägning. En noggrann bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet måste ske. Även mindre allvarliga förseelser, såsom sena ankomster, kan utgöra tillräckliga skäl för uppsägning, om förseelserna upprepas efter det att arbetsgivaren klargjort att beteendet inte tolereras, se t.ex. AD 2000 nr 12.

En arbetsgivare bör normalt göra en arbetstagare uppmärksam på sådan misskötsamhet som enligt arbetsgivarens uppfattning har betydelse för anställningsförhållandets bestånd. Tanken är att en uppsägning inte ska framstå som överraskande eller omotiverad. De närmare krav som ställs på klargöranden från arbetsgivarens sida är beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, men som regel krävs att arbetstagaren åtminstone fått en otvetydig varning om att hans eller hennes anställning är i fara, se t.ex. AD 1986 nr 160, AD 1990 nr 112 och AD 2002 nr 44.

Det ställs inte särskilt stränga krav på att arbetsgivaren ska varna arbetstagen, om denne på ett allvarligt sätt vid upprepade tillfällen åsidosatt sina grundläggande och självklara skyldigheter enligt anställningsavtalet och arbetsgivaren inte gett arbetstagen anledning att anta att arbetsgivaren accepterar arbetstagens beteende, se t.ex. AD 2019 nr 39.

Vid uppsägning av personliga skäl ankommer det på arbetsgivaren att fullt ut styrka de faktiska omständigheter som lagts till grund för uppsägningen. Brister i bevisningen om vad som faktiskt har inträffat går ut över arbetsgivaren, se t.ex. AD 2004 nr 85.

Rättslig reglering om säkerhetsprövning

Frågor om säkerhetsskydd och säkerhetsprövning regleras i säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

I verksamheter där lagen är tillämplig, ska verksamhetsutövaren vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning och övriga omständigheter.

En säkerhetsskyddsåtgärd är personalsäkerhet genom bl.a. säkerhetsprövning. Personalsäkerhet ska bl.a. förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassade uppgifter eller i en verksamhet som av någon annan anledning är säkerhetskänslig (2 kap. 4 § säkerhetsskyddslagen).

Den som genom en anställning eller på något annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas och anställningen, eller deltagandet, ska placeras i säkerhetsklass (3 kap. 1 och 5 §§ säkerhetsskyddslagen).

Säkerhetsprövningen syftar till att klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i lagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. Vid säkerhetsprövningen ska sådana omständigheter beaktas som kan antas innebära sårbarheter i säkerhetskänslighet (3 kap. 2 § säkerhetsskyddslagen).

Polismyndigheten gör säkerhetsprövningen och beslutar om placering av anställning i säkerhetsklass 2 och 3 i den egna verksamheten (3 kap. 4 § säkerhetsskyddslagen, 5 kap. 8 § säkerhetsskyddsförordningen och bilagan till förordningen).

Ett beslut om att någon inte uppfyller kraven för godkänd säkerhetsprövning får inte överklagas (8 kap. 4 § säkerhetsskyddslagen).

Skiljande från anställningen efter säkerhetsprövning – rättsliga utgångspunkter

Frågan om en statlig myndighets möjlighet att skilja en arbetstagare från anställningen med anledning av samma myndighets säkerhetsbeslut har tidigare prövats av Arbetsdomstolen. Se vidare bl.a. AD 2019 nr 39, AD 2022 nr 3 och AD 2022 nr 49.

En arbetstagare, som inte längre kan antas uppfylla säkerhetsskyddslagens krav på lojalitet och pålitlighet samt den angivna sårbarhetsbedömningen, blir inte godkänd vid säkerhetsprövningen. Därmed får arbetstagaren inte heller användas för arbete som är säkerhetsklassat. Arbetsgivaren måste mot denna bakgrund för att få framgång i en avskedande- eller uppsägningstvist åberopa och visa omständigheter, som gör att det kan antas att arbetstagaren inte var lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen eller i övrigt inte var pålitlig från säkerhetssynpunkt. Sådana omständigheter som kan antas innebära sårbarheter i säkerhetshänseende ska därvid beaktas. Sakomständigheterna ska vara styrkta.

Om arbetsgivaren ger arbetstagaren ett skäligt erbjudande om annat arbete som arbetstagaren avböjer, är det först genom avböjandet som det står klart att arbetstagaren inte längre kan kvarstå i anställning hos myndigheten. Om arbetsgivaren tidigare berett arbetstagaren annat arbete hos sig på grund av förhållanden, som hänför sig till arbetstagaren personligen, ska arbetsgivaren dock redan därigenom anses ha uppfyllt sin omplaceringsskyldighet, om det inte finns särskilda skäl (7 § andra stycket anställningsskyddslagen och prop. 2021/22:176 s. 447).

Vilka omständigheter får läggas till grund för bedömningen?

Förbundet har gjort gällande att de händelser som staten har åberopat om olämpligt beteende, bristande regelefterlevnad och låg arbetsprestation inte får läggas till grund för bedömningen av om det förelegat sakliga skäl för uppsägningen, eftersom de inte finns med i den skriftliga motiveringen av uppsägningen.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Arbetsgivaren är skyldig att på arbetstagarens begäran uppge de omständigheter som åberopas som grund för uppsägningen (9 § anställningsskyddslagen). De uppgifter som lämnas enligt bestämmelsen får i princip den verkan att andra omständigheter än de uppgivna inte med framgång kan åberopas i domstol. Andra omständigheter än de som angetts i beskedet kan dock i viss utsträckning få åberopas, om de ligger i linje med vad som angetts som skäl för uppsägningen (se AD 2001 nr 70 och AD 2010 nr 11).

Av den skriftliga motiveringen framgår att A.Z. inte längre bedömdes kunna vara placerad i säkerhetsklass och att det berodde på kopplingar till kriminella aktörer samt bristande säkerhetstänk och regelefterlevnad. Arbetsdomstolen anser att de omständigheter som staten har åberopat är i

linje med vad som angetts i beskedet om uppsägning på ett sådant sätt att de får läggas till grund för bedömningen av om det förelegat sakliga skäl för uppsägningen. När det gäller påståendet om låg arbetsprestation uppfattar Arbetsdomstolen att staten med det menar påståenden om att A.Z. brast i sättet att utföra sitt arbete, eftersom han utförde privata ärenden på arbetstid, hade långa privata telefonsamtal, spelade dataspel, tittade på Youtube samt hämtade sin bil från verkstaden och åkte hem för att hämta träningskläder. Arbetsdomstolen anser att även dessa påståenden ryms inom vad som angavs som bristande regelefterlevnad i den skriftliga motiveringen.

Fanns det sakliga skäl för uppsägningen?

Umgänge med kriminellt belastad bror

Staten har gjort gällande att A.Z. offentligt umgicks med sin kriminellt belastade bror, trots att han medvetandegjorts om att han inte skulle göra det eftersom det kunde skada förtroendet för polisen och Polismyndigheten.

Det är ostridigt i målet att A.Z:s bror är dömd för brott. Vid tidpunkten för uppsägningen av A.Z. förekom brodern under 21 avsnitt i belastningsregistret. Av polisinspektören M.P:s uppgifter framgår att polisen bedömer att brodern ingår i ett kriminellt nätverk i Växjö.

Polisinspektören M.U. har uppgett att brodern, vid tidpunkten för det säkerhetssamtal med A.Z. som han höll den 11 oktober 2021 (det första säkerhetssamtalet), var inblandad i en förundersökning om mord som begåtts i en kriminell miljö. M.U. har vidare uppgett bl.a. följande. Under hösten kom information om att poliser i yttre tjänst hade reagerat på att A.Z. hade samröre med brodern och även samröre med andra personer i kriminella kretsar. Kollegorna reagerade kraftigt på att A.Z., som hade en beslutsfattande position i Polismyndigheten, umgicks offentligt med personer som då förekom i en mordutredning. Vid säkerhetssamtalet låg fokus på två händelser nämligen att A.Z. tagit med sig obehöriga personer till befälsexpeditionen, som är ett skyddsobjekt, samt en händelse med registreringsskyltar. Därutöver handlade samtalet om A.Z:s umgänge med brodern. A.Z. hade iakttagits tillsammans med brodern i en bil samt vid restaurangbesök. Det var fråga om flera iakttagelser när de umgicks offentligt under en period om några månader. Vid säkerhetssamtalet var han tydlig med att A.Z. fick välja mellan att ha en relation med sin bror eller ha kvar sitt arbete. Budskapet till A.Z. var att man inte kan arbeta som polis, om man offentligt umgås med kriminella. Han gjorde också klart för A.Z., att det är skillnad på att vara på samma 85-årskalas som en kriminellt belastad släkting och på att vara ute och äta eller åka bil tillsammans med denne. Eftersom A.Z. verkade ta till sig av informationen blev förslaget att A.Z. kunde vara kvar i säkerhetsklass men få en annan befattning under mer chefsbevakning. A.Z. fick således en chans till.

A.Z. har i denna del berättat bl.a. följande. I tiden före det första säkerhetssamtalet träffade han sin bror som mest en gång i månaden. Det är riktigt att de sågs på stan när de åt tillsammans vid ett tillfälle. Han förstod inte att han

var granskad. Han förstod inte heller att han hade gjort något fel i förhållande till kollegorna. Han trodde att kollegorna förstod honom och hade förtroende för honom. Han förstod inte hur allvarligt det var att umgås med brodern på detta sätt. Ingen hade påtalat för honom att det var fel att umgås med brodern. Under säkerhetssamtalet kom de fram till att han skulle ta avstånd från brodern. Han bekräftade detta. Han tänkte dock att detta inte innebar att klippa kontakten helt och hållet, det vill säga att det inte skulle göra något att träffa brodern t.ex. hemma hos familjen på ett kalas. Han förstod inte efter detta första säkerhetssamtal vad problemet var. Han har inte förrän nu förstått att vad som kom fram vid det samtalet, var skälet till att han blev omplacerad.

Staten har gjort gällande att A.Z. efter det första säkerhetssamtalet fortsatte att umgås offentligt med sin kriminellt belastade bror.

M.P., som ledde det säkerhetssamtal, som hölls den 13 december 2022 (det andra säkerhetssamtalet) har uppgett bl.a. följande. Efter det första säkerhetssamtalet fick Polismyndigheten flera samtal om att A.Z. fortsatt varit synlig tillsammans med sin bror men också att han synts med andra kriminella personer genom ett bolag, som han var involverad i. Vid säkerhetssamtalet upplevde hon att A.Z. förminskade broderns brottsliga gärningar. A.Z. verkade i början av samtalet inte förstå situationens allvar och han skyllde på att han inte hade fått tillräckliga instruktioner om hur han skulle bete sig. – Brodern är klassad som ingående i ett lokalt kriminellt nätverk i Växjö. Han är också artist. Av en musikvideo framgår att han sjunger bl.a. om droger. På en av filmerna syns även en kvinna i skyddsväst och med vapen, som synes vara broderns f.d. flickvän samt dotter till A.Z:s dåvarande frus affärskompanjon. Dottern avtjänar nu ett fängelsestraff för grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott. Under säkerhetssamtalet berättade A.Z. att han hade gjort en utredning om dottern till affärskompanjonen. Detta var anmärkningsvärt, eftersom sådant ska anmälas till chef. På fråga om det svarade A.Z. att han inte hade omnämnt detta för sin chef, eftersom ”om han berättade om alla personer han hade samröre med så skulle inte han kunna jobba”.

A.Z. har beträffande vad som hände efter det första säkerhetssamtalet berättat bl.a. följande. Han hade efter det första säkerhetssamtalet inte kontakt med brodern förutom att han köpte en bil från ett företag som brodern arbetade på. Han litade på att brodern inte skulle sälja en bil till honom, om t.ex. bilen var stulen. Vid ett tillfälle skjutsade han hem brodern till dennes bostad på landet utanför Växjö efter det att de besökt deras mamma. Han tänkte att ingen skulle se dem tillsammans där ute på landet. Det var kväll. Han trodde att förtroendeskada handlade om att han inte fick ses tillsammans med brodern. Han trodde inte att han var tvungen att helt bryta kontakten med brodern. I så fall skulle han ha varit tvungen att bryta kontakten med hela sin familj. Han skulle t.ex. inte kunna delta i släktkalas.

Om det andra säkerhetssamtalet, i december 2022, har A.Z. uppgett bl.a. följande. Han hade arbetat som polis i åtta år och han upplevde att nu, helt

plötsligt, var det ett problem med hans kontakter med brodern. Han frågade rakt ut om han inte alls skulle träffa sin bror, men fick inte något svar. Han förstod inte vad problemet var. Det är möjligt att det vid samtalet kunde tolkas som att han sade att han inte upplevde brodern som livsstilskriminell. Han sade dock att han tagit avstånd från brodern.

Den tidigare chefen över säkerhetsavdelningen vid Polisregion Syd, J.Å., har uppgett bl.a. följande. En polis har ett vandelsåtagande som innebär ett krav på att leva ett klanderfritt liv. En polis ska ta avstånd från kriminalitet och inte begå brott. Säkerhetsavdelningen bedömde att brodern var så pass inblandad i kriminalitet att ett helt avståndstagande från A.Z:s sida krävdes. Enligt dess bedömning borde A.Z. inte ha någon kontakt alls med sin bror med undantag för någon enstaka släktmiddag. En arbetsgivare kan inte beordra arbetstagaren att ta avstånd från en annan person. Den enskilde polisen måste själv förstå det. Den bedömning han gjorde efter det andra säkerhetssamtalet var att riskerna nu eskalerat och att säkerhetsklassningen inte kunde kvarstå. Ett säkerhetsråd, där minst fyra säkerhetschefer i landet ska närvara, delade hans bedömning.

Säkerhetsskyddschefen A.S. har i fråga om vad ”ta avstånd från kriminell släkting” betyder uppgett bl.a. följande. Att ta avstånd handlar om att identifiera och hantera eventuella sårbarheter. När Polismyndigheten har identifierat en sårbarhet hos en anställd, som skulle kunna äventyra en säkerhetskänslig verksamhet, ska sårbarheten tas bort. Om det handlar om kontakten med kriminella, försöker Polismyndigheten se om kontakten kan försvagas så att sårbarheten inte riskerar att påverka polisens verksamhet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Det är ostridigt att A.Z:s relation till brodern och hur den påverkade förtroendet för honom som polis diskuterades vid det första säkerhetssamtalet. Det framgår av M.U:s och A.Z:s egna uppgifter att A.Z. under samtalet tycktes inse att förtroendet för honom som polis påverkades av att synas offentligt tillsammans med brodern och att han därför skulle ta avstånd från denne. Trots detta, vilket framgår redan av A.Z:s egna uppgifter, skjutsade han vid ett tillfälle brodern i sin bil samt köpte en bil av denne genom den bilfirma som brodern arbetade på. Detta bekräftas av M.P. som uppgett att hon under det andra säkerhetssamtalet upplevde att A.Z. förminskade broderns brottsliga gärningar, visade bristande insikt om det olämpliga i att umgås med kriminellt belastade personer och även brast i förmåga att reflektera kring sin egen sårbarhet i säkerhetshänseende.

Mot bakgrund av vad M.U. och M.P. uppgett måste A.Z. ha insett att han inte kunde umgås offentligt med sin kriminellt belastade bror. Av hans egna uppgifter finner Arbetsdomstolen utrett att han före det första säkerhetssamtalet umgicks med denne omkring en gång i månaden och efter det samtalet vid två tillfällen.

Bolagsengagemang

Staten har i denna del gjort gällande att A.Z. genom sitt engagemang i ett bolag haft samröre med en person som fanns med i polisens misstankeregister, att han inte varit sanningsenlig om detta bolagsengagemang samt att det varit fråga om en otillåten bisyssla, som han inte anmält till arbetsgivaren.

Vid det andra säkerhetssamtalet, i december 2022, behandlades frågan om A.Z:s bolagsengagemang. M.P., som ledde det samtalet, har om detta uppgett bl.a. följande. När det gällde frågan om A.Z:s bolagsengagemang sade han, att han litade på sin fru och att hon skulle driva ett bolag tillsammans med en kollega till henne. Han sade att han då inte visste att hans frus kollega var mamma till broderns kriminella f.d. flickvän och att mamman dessutom hade två kriminella söner. – Inom ramen för säkerhetsärendet gjordes en kontroll på vilka sökningar i Polismyndighetens dataregister som A.Z. hade gjort. Det framkom då att han i mars hade gjort slagningar på sin frus kollega och hennes dotter, vilka förekom i Polismyndighetens dataregister.

När det gäller omständigheterna kring A.Z:s engagemang i det aktuella bolaget har A.Z. berättat bl.a. följande. Hans dåvarande fru och hennes arbetskamrat hade bestämt sig för att köpa en bensinstation och driva den i eget bolag. Han visste inte vem hans frus arbetskamrat var. Han och frun lånade pengar till bolaget. Han var öppen med detta på sin arbetsplats. Han talade med sin chef och mejlade även in en blankett till Polismyndigheten med anmälan om bisyssla, men fick till svar att det nog inte behövdes. Eftersom hans fru var ny i rollen som egenföretagare, hjälpte han till i bakgrunden med myndighetskontakter och annat. Han skulle dock inte vara inblandad i företaget. Senare engagerade han sig i bolaget för att han och hans fru inte skulle förlora pengar som de satsat i bolaget. Vid något tillfälle var det en kollega som sade till honom att hans frus affärskompanjon förekom i misstankeregistret. Han talade då med sin fru och sade att det inte såg bra ut med samarbetet med denna affärskompanjon och bad henne att endera själv avsluta samarbetet eller be affärskompanjonen att avbryta det. Samarbetet avbröts dock inte då. När bolaget ansökte om tobakstillstånd, fick det avslag på grund av att affärskompanjonen dels hade skulder, dels förekom i polisens misstankeregister. Han talade då med fruns affärskompanjon och sade att bensinstationen inte skulle kunna drivas utan tobakstillstånd. Affärskompanjonen gick med på att bryta samarbetet under förutsättning att hennes dotter i stället tog hennes plats. Trots detta byte nekade kommunen bolaget tobakstillstånd. Han gjorde allt han kunde för att få bort sin frus affärskompanjon från bolaget. Allt detta var tydligt för hans chef. Efter att han återigen talat med affärskompanjonen accepterade hon att lämna bolaget helt. Han trädde då in i bolaget för att det skulle få ett tobakstillstånd. Allt detta skedde innan bolaget ens hade förvärvat bensinstationen. – Hans fru ville dock inte driva bolaget vidare efter affärskompanjonens avhopp eftersom detta var affärskompanjonens ”skötebarn”. Efter några månader sålde de bolaget. Att affärskompanjonens namn förekom på förlikningsavtalet, som är daterat den 31 oktober 2022, beror på att det var de ursprungliga säljarnas jurist som upprättade handlingen. Affärskompanjonen hade dock

lämnat bolaget tidigare, redan innan verksamheten kom igång. Han berättade om företaget vid säkerhetssamtalet. Han minns inte om han berättade om att han avyttrat en bil för att kunna betala aktiekapitalet. Vid säkerhetssamtalet förstod han inte relevansen av hans bolagsengagemang.

Av en utredningsbilaga från Växjö kommun den 30 juni 2022 angående bolagets ansökan om tobakstillstånd framgår bl.a. följande. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen hade bedömt att personer med betydande inflytande i bolaget, s.k. PBI, var bl.a. A.Z:s frus affärskompanjon, A.Z:s fru samt A.Z. Enligt Polismyndighetens yttrande i ärendet återfanns två personer i sammanhanget i misstankeregistret och det bedömdes att dessa personer inte var lämpliga för handel med tobak. Miljö- och hälsoskyddsavdelningens sammantagna bedömning var att sökanden uppvisade flera brister vad gällde ekonomisk och personligandel samt att tobakstillstånd inte kunde beviljas. I en komplettering till ärendet, daterad den 12 augusti 2022, framgår att A.Z. i ett telefonsamtal med miljö- och hälsoskyddsinspektör hos kommunen uppgett bl.a. att affärskompanjonen och hennes dotter inte längre skulle vara med i företaget men att hans fru skulle fortsätta och att A.Z. skulle gå in i företaget som ledamot.

Av ett kontoutdrag från Nordea framgår att det från A.Z:s bankkonto den 25 april 2022 överfördes 25 000 kr till annat konto avseende aktiekapital. Denna uppgift har A.Z. bekräftat.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Med hänsyn till M.P:s uppgifter, att A.Z. i mars hade ”gjort slagningar” i polisens dataregister på sin frus affärskompanjon och dennas dotter som utvisade att de förekom i kriminella sammanhang, anser Arbetsdomstolen att det är osannolikt att A.Z. därefter saknat kännedom om affärskompanjonens kopplingar till kriminalitet.

A.Z. har lämnat svävande och i viss mån tillrättalagda uppgifter om bolagsengagemanget. Oavsett hur det förhåller sig med A.Z:s vetskap om affärskompanjonens beröring med kriminella när planeringen av verksamheten påbörjades, står det klart att A.Z. kände till hennes samröre med kriminella personer i juni 2022, vid vilken tidpunkt de båda av kommunen bedömdes ha betydande inflytande i bolaget. Statens påstående, att affärskompanjonen var engagerad i verksamheten så sent som i oktober samma år, när hennes namn förekom på ett förlikningsavtal för bolagets räkning, har emotsagts av förbundet. A.Z. har uppgett att affärskompanjonen hade lämnat sitt engagemang i bolaget tidigare. Det förlikningsavtal, som företetts i målet, är inte heller undertecknat. Oavsett hur det förhåller sig med detta, har A.Z. i vart fall ekonomiskt varit engagerad i bolaget efter att han fått kännedom om dess koppling till kriminella personer. Detta har han gjort trots att arbetsgivaren i ett säkerhetssamtal i oktober 2021 tydliggjort att man inte kan arbeta som polis, om man offentligt umgås med kriminella. Det är först sedan affärskompanjonens misstänkta kriminalitet lett till nackdel för bolaget i

form av vägrat tobakstillstånd som han, enligt egna uppgifter, handfast själv agerat för att få bort henne från bolaget.

Arbetsdomstolen finner sammanfattningsvis att A.Z. genom sitt bolagsengagemang haft samröre med en person som fanns med i polisens misstankeregister.

Det är inte utrett vad A.Z. uppgav till arbetsgivaren om sitt engagemang i bolaget. Enligt domstolens mening är det därmed inte visat att han inte var sanningsenlig angående sitt bolagsengagemang.

När det gäller statens påstående om att bolagsengagemanget var en otillåten bisyssla kan staten inte, mot A.Z:s uppgift om att han anmält denna bisyssla, anses ha bevisat att det varit fråga om en otillåten bisyssla och att A.Z. inte anmält bisysslan till arbetsgivaren.

Övrig misssköttsamhet

Staten har vidare, till stöd för att det funnits sakliga skäl för uppsägningen, gjort gällande att A.Z. varit misssköttsam genom olämpligt beteende, låg arbetsprestation och bristande förståelse för de regler som gäller på arbetsplatsen.

Parterna är även i denna del i huvudsak överens om att A.Z. agerade på det sätt som staten har gjort gällande. Enligt förbundets uppfattning var dock ingen av de åberopade händelserna av sådan art att de, enskilt eller tillsammans, kan utgöra sakliga skäl för uppsägning.

De händelser staten åberopat i denna del är följande.

I maj 2021 stoppade en polispatrull en bil där A.Z:s bror var en av passagerarna. Under stoppet ringde brodern till A.Z. och ifrågasatte polisernas arbete. A.Z. avstyrde inte samtalet. Förbundet har inte kunnat vitsorda denna omständighet, eftersom A.Z. inte minns den konkreta händelsen. De aktuella poliserna har inte hörts. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte utrett att A.Z. vid det aktuella tillfället uppträdde som staten påstått.

Staten har vidare gjort gällande att en polispatrull, vid ett annat tillfälle i maj 2021, noterade att en bil, som visade sig tillhöra A.Z., framfördes på ett avvikande sätt och patrullen bestämde sig därför för att kontrollera bilen. Enligt staten körde bilen emellertid från platsen, men patrullen hann notera att personer kända i narkotikakretsar färdades i bilen. A.Z. har förklarat att bilen fanns hos hans före detta fru, och att de ännu inte hade registrerat ett ägarbyte till henne efter deras skilsmässa. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte styrkt att det varit fråga om A.Z:s bil.

Staten har gjort gällande att A.Z. i augusti 2021 tog med sig sin bror för att spela en padelmatch mot kollegor, vilket medförde obehag hos dessa. För-

bundet har vitsordat att A.Z. tog med sin bror till padelmatchen med kollegorna. Detta är därmed ostridigt och, som gruppchefen P.B. uppgett, måste detta ha medfört obehag för kollegorna.

Vidare har staten gjort gällande att A.Z. vid ett annat tillfälle i augusti 2021 utan tillåtelse lämnade sin arbetsplats och funktion som jourhavande förundersökningsledare under 45–60 minuter. Förbundet har inte invänt mot påståendet att A.Z. lämnade arbetsplatsen, som staten påstått, men invänt att det var ett inarbetat tillvägagångssätt. A.Z. har berättat bl.a. följande. Det var ett inarbetat tillvägagångssätt att tillfälligt lämna arbetsplatsen för att t.ex. handla mat. I detta fall skulle en person, som var omhändertagen för berusning, skjutas till sjukhuset för blodprovstagning. Tidsfristen för detta höll på att rinna ut. För att klara av uppgiften valde han att organisera arbetet på det sättet att han själv följde med till provtagningen. Han hade telefonen med sig. Efter denna händelse förtydligades reglerna i denna del. – Av P.B:s uppgifter framgår att det inte var tillåtet att vara borta från lokalen på det sätt som A.Z. varit. P.B. har vidare förklarat att en jourhavande förundersökningsledare och stationsbefäl tillsammans ansvarar för överfallslarm och för brandsäkerhet i byggnaden, där det även finns arrestlokaler och häkte med frihetsberövade. – Oavsett hur det förhåller sig med tydligheten av reglerna i detta avseende finner Arbetsdomstolen genom P.B:s uppgifter utrett att A.Z. på ett otillåtet sätt lämnade jourlokalen som staten påstått.

Staten har vidare påstått att A.Z. vid ett annat tillfälle i augusti 2021 ringde till sina kollegor, jourhavande förundersökningsledare och stationsbefäl, med syfte att för en väns räkning få ut registreringsskyltar som omhändertagits av polis. Förbundet har vitsordat att A.Z. hjälpte en väns vän genom att ringa ett samtal för att kontrollera om det gick att få ut ett par beslagtagna registreringsskyltar men invänt att han inte var påstridig.

A.Z. har berättat följande om händelsen. En vän till honom frågade om denne kunde köra en bil som saknade registreringsskylt genom att skriva registreringsnumret på ett A4-papper. Bilen hade inte någon vanlig registreringsskylt, eftersom polisen omhändertagit den på grund av obetald skatt. Eftersom polismyndighetens reception var stängd vid tillfället, erbjöd han sig att ringa och fråga kollegor. Han ringde därför till en kollega och frågade om denne kunde ta emot vännen och bedöma om polismyndigheten kunde lämna ut skyltarna eller inte. När kollegan, efter en slagning, såg att det inte var hans vän som ägde bilen, ringde han tillbaka till sin vän och sade att denne kanske kunde ordna fullmakt. Efter det ringde han tillbaka till kollegan och frågade, om de kunde ta emot vännen med fullmakt. Det blev en diskussion om detta och han blev därvid ombedd att ringa stationsbefälet. Även denne var osäker och hänvisade honom vidare. Det blev en fortsatt diskussion om polisen fick lämna ut registreringsskyltar till någon som inte äger en bil. Vid dessa samtal fick han veta att den person som var registrerad ägare till bilen var ”skum”. Han sade därför att han inte hade någon anledning att misstro sin vän. Han försökte inte få kollegorna att göra på

visst sätt. Det är möjligt att han uppfattades som påstridig, men han bad aldrig kollegorna att lämna ut några skyltar. Han bad endast kollegorna att ta emot vännen.

Som tidigare nämnts behandlades denna händelse vid det första säkerhetssamtalet i oktober 2021.

A.Z:s agerande kring registreringsskyltarna bedömdes i ett arbetsgivarbeslut om disciplinansvar som ringa tjänsteförseelse. Av beslutet framgår att A.Z. genom sitt beteende brustit i sitt omdöme, agerat illojalt och försatt kollegor i en svår situation. Vidare framgår att han framöver ska ge akt på sina skyldigheter i anställningsavtalet på ett sådant sätt som ankommer på en polisanställd samt att en uppsägning inte kan anses vara överraskande, om beteendet upprepas.

Av ett dokument benämnt ”Dokumentation medvetandegörande samtal” den 29 oktober 2021 framgår att arbetsgivaren hade ett medvetandegörande samtal med A.Z. med anledning av denna händelse. Samtalet mynnade ut i en handlingsplan bestående i att han skulle delta i ett samtal i månaden med närmaste chef för att gå igenom om det var något i hans beteende eller sätt att agera som han borde reflektera över eller beteenden som han inte skulle ha.

Det är ostridigt att A.Z. hjälpte en väns vän genom att ringa ett samtal för att kontrollera om det gick att få ut ett par beslagtagna registreringsskyltar. Förbundet har bestritt att A.Z. därvid var påstridig. De kollegor som A.Z. talade med har dock inte hörts i målet. Arbetsdomstolen finner inte att det är utrett att A.Z. var påstridig som staten gjort gällande.

Staten har vidare gjort gällande att A.Z. i september 2021 körde förbi en skola i hög hastighet, varvid han även hamnade i ordväxling med föräldrar vid skolan som bevittnade händelsen och senare dömdes för hastighetsöverträdelse avseende detta. Förbundet har vitsordat att A.Z. dömdes för hastighetsöverträdelse. De personer som närvarade vid händelsen har inte hörts i målet. Det är ostridigt att A.Z. dömdes för hastighetsöverträdelse, men däremot är det, enligt Arbetsdomstolens mening, inte utrett att A.Z., som inte haft något att berätta om händelsen, hamnade i ordväxling som staten påstått.

Den 29 september 2021 tog A.Z. med sig sina barn och en kvinna in på den s.k. JFUL/SB-expeditionen, som är ett skyddsobjekt. Förbundet har vitsordat detta. Som tidigare nämnts behandlades även denna händelse vid det första säkerhetssamtalet i oktober 2021. A.Z:s gruppchef, P.B., har uppgett bl.a. följande. I den aktuella lokalen arbetar jourhavande förundersökningsledare och stationsbefäl. Där fanns sekretesskyddat material, däribland en tavla med namn på frihetsberövade personer och deras hälsotillstånd. Personalen i dessa lokaler talade ofta om sekretessbelagda uppgifter. Den 7 oktober 2021 hade han ett medvetandesamtal med A.Z. om händelsen. – Av dokumentation från det samtalet framgår bl.a. att A.Z. erinrades om att han, om det otillåtna beteendet fortsatte, riskerade sin anställning som

polis. – A.Z. har uppgett att han inte hade någon aning om att sådana besök skulle föränmålās men han förstår nu att det inte var så lämpligt att ta med utomstående som han gjorde.

Genom P.B:s uppgifter är det, enligt Arbetsdomstolens mening, utrett att A.Z. bröt mot gällande regler genom att ta in obehöriga personer till den s.k. JFUL/SB-expeditionen som är ett skyddsobjekt.

Den 19 juli 2022 blev A.Z. stoppad och kontrollerad av en polispatrull. Staten har påstått att A.Z. körde i väldigt hög hastighet samt att polispatrullen uppfattade det som att föraren i bilen försökte undkomma polisen. Förbundet har bestritt att han körde i väldigt hög hastighet och försökte undkomma polisen. Enligt A.Z. försökte han inte undkomma poliserna utan han busade med sina barn, som satt i bilen, genom att svänga ratten fram och tillbaka men att så snart han såg polisen, stannade han bilen. – Av minnesanteckningar den 7 september 2022 från Polismyndigheten framgår att arbetsgivaren den dagen hade ett samtal med A.Z. med anledning av bl.a. denna händelse.

De poliser som stoppade A.Z. har inte hörts i målet. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte utrett att A.Z. körde i väldigt hög hastighet och försökte köra ifrån poliserna som försökte stoppa honom.

Den 30 augusti 2022 genomfördes en myndighetsgemensam insats mot en frisörsalong efter misstanke om att det bedrevs brottslig verksamhet i form av bl.a. olaglig tobaksförsäljning där A.Z. var vid tillslaget en av kunderna i salongen. Förbundet har vitsordat att A.Z. befann sig på frisörsalongen. A.Z. har uppgett att han inte kände till att det fanns misstankar mot salongen. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte visat att han hade sådan kännedom. Arbetsdomstolen lägger inte händelsen till grund för den vidare bedömningen i målet.

Det är ostridigt att A.Z:s mamma kontaktade honom efter ett tumult med polisen i september 2022. A.Z. har uppgett att han därför träffade sin mamma utanför polishuset. I målet saknas närmare utredning om händelsen. Arbetsdomstolen lägger den inte till grund för den vidare bedömningen i målet.

Enligt staten brast A.Z. i sättet att utföra sitt arbete, eftersom han utförde privata ärenden på arbetstid, hade långa privata telefonsamtal, spelade data-spel, tittade på Youtube, hämtade sin bil från verkstaden och åkte hem för att hämta träningskläder. Förbundet har bestritt detta. A.Z. har uppgett att han utförde vissa privata ärenden på arbetstid, men att han rättade sig efter det att arbetsgivaren påpekade för honom det felaktiga i detta. I avsaknad av närmare utredning går det, enligt Arbetsdomstolens mening, inte dra några närmare slutsatser om vad som A.Z:s misskötsamhet i dessa delar bestått av.

Arbetsdomstolens samlade bedömning

Arbetsdomstolen har sammanfattningsvis kommit fram till att A.Z. umgicks med sin kriminellt belastade bror offentligt både före och efter han medvetandegjorts om det felaktiga i detta, att han engagerade sig i ett bolag trots att han kände till att en person med kriminella kopplingar var engagerad i bolaget, att han olovligen tog med obehöriga personer till polisens skyddsobjekt, att han olovligen lämnade sin arbetsplats under 45–60 minuter, att han agerade för att hjälpa en väns vän att från polisen få ut registreringsskyltar som var beslagtagna, att han tog med brodern till en padelmatch mot kollegor och att han dömdes för hastighetsöverträdelse utanför en skola.

Arbetsdomstolen har i flera avgöranden framhållit att det i polisens uppgifter ingår att förebygga brott och utreda begångna brott samt att det därför givetvis är av stor vikt att anställda med sådana uppgifter avhåller sig från att själva begå brott (se bl.a. AD 2019 nr 39 med hänvisningar). Detta mål rör dock inte ett skiljande från anställningen av en polis som själv begått brott, med undantag för den hastighetsöverträdelse som A.Z. dömts för. En polis är emellertid skyldig att upprätthålla en hög integritet i sitt personliga förhållningssätt till personer som är föremål för en brottmålsprocess eller som misstänks ha begått eller utsatts för brott. Det är således särskilt viktigt att upprätthålla den offentliga anställningens integritet när det gäller polismän. Det finns annars risk för bristande förtroende för polisens och Polismyndighetens opartiskhet. Det ligger i sakens natur att det inte kan krävas av arbetsgivaren att upplysa arbetstagaren om varje förhållande som är otillåtet eller olämpligt (jfr AD 2019 nr 39).

Genom den samlade misskötsamhet – som ostridigt eller i förekommande fall efter Arbetsdomstolens bedömning enligt ovan – har lagts A.Z. till last, åsidosatte han allvarligt sina skyldigheter enligt anställningsavtalet.

Arbetsgivaren försökte komma till rätta med A.Z:s misskötsamhet i säkerhetssamtal som hölls den 11 oktober 2021 och två medvetandegörande samtal, nämligen den 7 och den 29 oktober 2021. I det första samtalet erinrades A.Z. om att hans anställning var i fara, om hans otillåtna beteende fortsatte. Det andra samtalet utmynnade, som redogjorts för ovan, i en handlingsplan för att komma till rätta med A.Z:s beteenden.

Trots att arbetsgivaren i flera samtal tydliggjorde för A.Z. att hans beteenden negativt påverkade förtroendet för honom som polis, fortsatte han sina beteenden, dels genom samröre med sin kriminellt belastade bror vid två tillfällen, dels genom bolagsengagemanget.

Oavsett om de nya arbetsuppgifter A.Z. fick efter det första säkerhetssamtalet innebar en omplacering i den mening som avses i 7 § andra stycket anställningsskyddslagen eller inte, bildar A.Z:s misskötsamhet, enligt Arbetsdomstolens mening, ett mönster som visar att han har haft bristande insikt om vad som åligger en polis i fråga om att avhålla sig från ageranden som kan riskera förtroendet för polisen och Polismyndigheten. Med hänsyn

till A.Z:s uppträdande har det, enligt Arbetsdomstolens mening, inte varit skäligt att omplacera honom till annan anställning.

På grund av den misskötsamhet, som lagts A.Z. till last, och då han inte ändrat sitt beteende trots tillrättavisande samtal, samt då det inte varit skäligt att omplacera honom till annan anställning, finner Arbetsdomstolen att staten har haft sakliga skäl att säga upp honom från hans anställning. Förbundets talan ska därmed avslås.

Rättegångskostnader

Med anledning av utgången i målet ska förbundet ersätta statens rättegångskostnad i den mån den har varit skäligen påkallad för att tillvarata statens rätt i målet.

Staten har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 418 429 kr, varav 395 000 kr avser ombudsarvode och 23 429 kr avser utlägg. Förbundet har vitsordat utlaggen samt 197 500 kr avseende ombudsarvode såsom skäliga belopp.

Mot bakgrund av målets art och omfattning anser Arbetsdomstolen att den nedlagda kostnaden för ombudens arbete är för hög. Staten får i stället anses vara skäligen tillgodosedd med ersättning för ombudsarvode med 300 000 kr.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Polisförbundets talan.
2. Arbetsdomstolen förpliktigar Svenska Polisförbundet att ersätta statens genom Polismyndigheten rättegångskostnad med 323 429 kr, varav 300 000 kr avser ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Inger Andersson, Kurt Eriksson, Beata Hammarskiöld, Johanna von Hellwig, Malin Sjunnebo och Helena Larsson.
Enhälligt.

Rättssekreterare: Martina Diab